

2017: Het jaar van de Koekoek

Peter Lambrichts, Voerendaal

Het aantal Koekoeken in Nederland neemt al decennialang af. Reden voor Sovon Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland om in 2017 onderzoek te doen naar deze schaarse broedvogel en de resultaten van alle onderzoeken naast elkaar te leggen. Om hier aandacht voor te vragen is 2017 uitgeroepen tot het Jaar van de Koekoek.

Niet alleen in Nederland, maar ook in veel andere landen dankt de koekoek zijn naam aan de zeer opvallende en luide roep van het mannetje. Maar door de schuwheid van deze vogelsoort is z'n herkenbare roep vaak het enige dat we van de Koekoek kunnen waarnemen.

Koekoek op de uitkijkpost

Broedparasiet

Een typische eigenschap van de Koekoek is dat het een zogenaamde broedparasiet is. Het vrouwtje legt haar eieren in het nest van andere vogels: circa tien eieren per broedseizoen en in ieder nest wordt meestal maar één ei gelegd. Het broeden en grootbrengen van de jongen laat ze vervolgens over aan de zogenaamde waardevogel.

Het ei van de Koekoek komt meestal eerder uit dan de andere eieren in het nest en de jonge Koekoek gooit, vlak nadat het uit het ei is gekropen, de andere eieren en eventuele jongen over de rand van het nest. Het koekoekjong kan hierdoor al het door de gastvogels aangevoerde voedsel opeisen. Na zo'n 17 dagen verlaat het koekoekjong het nest en wordt dan nog 2 tot 3 weken gevoerd door de waardvogels, die dan vaak veel kleiner zijn dan het enorme koekoekjong.

Teruglopende aantallen in Nederland

De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar komt nergens echt talrijk voor. De grootste aantallen komen voor in moerasgebieden en in kleinschalig agrarisch cultuurlandschappen. Aangezien ieder koekoekvrouwtje gespecialiseerd is op een enkele waardevogelsoort, hangt de dichtheid van het aantal koekoeken sterk af van het aantal waardevogels in het gebied.

De kleine Karekiet als pleegouder

Het teruglopen van de aantallen Koekoeken in Nederland zou kunnen worden verklaard door de afname van het aantal waardevogels (Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper en Witte en Gele kwikstaart) en de afname van het voedselaanbod (kevers, sprinkhanen, libellen, maar vooral ook de door andere vogels gemeden harige rupsen).

Maar ook de jaarlijkse migratie zou een oorzaak kunnen zijn voor de teruglopende aantallen.

De Koekoeken arriveren rond half april in Nederland om vervolgens, direct na de eileg, in juni/juli weer naar hun winterverblijf in Afrika te vertrekken. De jonge vogels die dan nog van hun pleegouders afhankelijk zijn vertrekken veel later, soms pas in september of begin oktober. De reis die in nachtelijke etappes van circa 50 km wordt afgelegd, vergt veel van de vogels en kent daarnaast natuurlijk vele gevaren.

Wilt U ook Uw steentje bijdragen aan het koekoekenonderzoek? Geef waarnemingen dan door op waarneming.nl.

Foto's van de schrijver